

Dr. Carole M. Billiet

Centrum Milieu- en Energierecht UGent & Equal Partners Brussel

Brussel 12 november 2019, Felnet-studiedag

*‘Omgevingshandhaving nodige have
voor de toekomst’*

environmental
LAWFORCE

U. Gent - K.U.Leuven

1. Wat feiten
2. Wat criminologie
3. Handhavingsstelsels: skelet
4. Handhavingsniveaus
5. Slotbedenking

1. Wat feiten

➤ Environmental crime: big business and money

“The monetary value of [trans-national environmental] crimes is estimated between USD 91-259 billion annually, most likely the fourth largest criminal area in the world after drugs, counterfeits and human trafficking.”

“The estimate corresponds to a 26%

Wat biodiversiteitsmisdrijven aangaat heeft

“Vlaanderen vandaag in hoofdorde te kampen ... met illegale habitat-vernietiging, waarin kleine landschapselementen en kleine bosarealen de grote verliezers zijn”

“Het ... illegale handelen gebeurt deels

- Milieucriminaliteit komt met andere ernstige vormen van criminaliteit

EUROJUST, 29-30 oktober 2019:

- Van begin 2014 tot einde 2018 57 milieu-dossiers
 - O.m. Volkswagen-dossier
- 38 dossiers met andere ernstige criminele feiten
 - Georganiseerde misdaad (17)
 - Fraude (17)
 - Valsheid in geschrifte (16)
 - Witwassen van geld (11)

Ook in louter Belgisch/Vlaamse dossiers

➤ Milieucriminaliteit bedreigt ontwikkeling, vrede en menswaardig leven

- Onderneming, met basis in Liechtenstein en een concessie van 40.000 km² in de Democratische Republiek Congo: illegale houtkap over 90% van die oppervlakte met medeplichtigheid van de lokale overheid
- De dag voor een VN-promotie, tekent de Nigeriaanse minister bevoegd voor leefmilieu 4.000 CITES vergunningen voor vrijgave van USD 30 miljoen palissanderhout ('rosewood') tegengehouden door de Chinese douane

EC, *EUTR policy - Briefing notes for the Competent Authorities implementing the EU timber regulation*

- D. Omran, *Illegal mining in Guyana, Environmental Crime and Power Seminar UGent 17 september 2019:*

“40% van de lokale inheemse vrouwen zijn seropositief”

2. Wat criminologie

- 2.1. Over daders, hun motieven en de slachtoffers
- 2.2. En wat de maatschappij dan wel zou moeten doen

2.1. *Over daders,*

Vier grote categorieën personen:

- Onafhankelijke individuen en groeperingen van individuen
 - O.m. afval, biodiversiteitsmisdrijven
- Bedrijven en ondernemingen
 - Machtigingsplichten, exploitatievoorwaarden, afvalbeheer en –verwijdering, ...
- Overheden
- Georganiseerde criminele netwerken
 - O.m. afval, emissierechten, biodiversiteitsmisdrijven

Combinaties: overheden en -- --

hun motieven

• SEPA- nalevingsspectrum

- Criminal
- Chancer
- Careless
- Confused
- Compliant
- Champion

• EC, ECA-initiatief: variant

- Criminal
- Contemptuous
- Opportunistic
- Under-resourced
- Careless
- Confused
- Compliant
- Champion

en de slachtoffers

- Mensen

- Gezondheidsschade
 - Vlaanderen: lawaaihinder

- Planten, dieren,

- biotopen,
 - 1972, C.D. Stone: ecosysteemfuncties
'Should trees have standing?'

Het debat leeft.

- Colombia, Supreme Court 5 april 2018: Amazonerivier als rechtssubject, na Atrato rivier
- Nieuw-Zeeland, 2014: Whanganuirivier, 'persoon'
- België, 2019: tussenkomst 80 geklasseerde bomen in KZ

2.2. *En wat de maatschappij dan wel zou moeten doen*

- een brede waaier aan maatregelen, waarin wortel en stok beiden een rol toekomt; samenwerking tussen actoren binnen en buiten de overheid; een combinatie van diverse vormen van sociale reactie
 - een **betekenisvolle respons** mogelijk maken
- Invloedrijk theoretisch model: de handhavingspiramide
- Top piramide: eenzijdig punitief overheidsoptreden
 - Bestraffing
 - Onmisbaar voor werking geheel

3. Handhavingsstelsels: skelet

3.1. Twee hoekstenen

3.2. Toezicht

3.3. Sanctionering

3.1. Twee hoekstenen

- Toezicht

Betreft, in een notendop, het toezien op de naleving van de regelgeving

- Sanctionering

Betreft situaties waarin, o.m. dank zij het toezicht, een schending van de regelgeving is vastgesteld en daartegen wordt opgetreden

3.2. *Het toezicht*

- Wie?
 - Wat?
 - Hoe?
 - Waarheen?
- De vraag naar de toezichthouders
 - De vraag naar de toezichtsoopdrachten
-
- Analogie met de gezondheidszorg: van nuldelijn naar derdelijn

3.3. *Sanctionering*

Publiekrechtelijke >< privaatrechtelijke

- Strafrechtelijke
- Bestuursrechtelijke

Bestraffende >< Probleemoplossende
Punitieve >< Remediërende

- Strafrechtelijke spoor – bestuursrechtelijke spoor
Bestraffing (probleemoplossing) – Probleemoplossing (bestraffing)

Zachte sanctionering >< harde sanctionering
Sancties, ‘Tanden recht’

3.3. ...

- Het grote belang van een goede *toolkit*
 - Generalistische (en specialistische)
 - Proportioneel optreden
- Welke *tools* voor welke handhavers
 - Niet neutraal: identieke toolkits anders toebedeeld geven andere handhaving
- Oog voor *smart sanctioning*
 - Strategieën
- Plaats voor 'de wakkere burger' (Aarhus, 9(3))

4. Handhavingsniveaus

- Internationaal
- Europese Unie
 - Toezicht en sanctionering
 - Structuren en instrumenten voor internationale samenwerking
 - Europol en Eurojust (JIT's)
 - European Investigation Order (2017) (EAW, EFO)
- België
- Vlaams Gewest
- Gemeente
 - GAS-boetes, o.m. afval

5. Slotbedenking

- Onderschat
- Onmisbaar
 - Mensen
 - Middelen
 - Expertise
- Informatie

